

Bemærkninger til forslaget

Enhedslisten ønsker med dette forslag at imødekomme det stigende behov for juridisk hjælp til den mest sårbare del af de udsatte, nemlig den gruppe, som lever en stor del af deres liv på gaden. Gruppen er broget og omfatter eksempelvis både hjemløse, gadeprostituerede, psykisk syge og stofmisbrugere.

For langt de fleste af disse udsatte og i særlig grad mange stofmisbrugere med et behov for retshjælp gælder det, at de ikke kender deres rettigheder og derfor heller ikke er i stand til at identificere en mulig juridisk krænkelse. For denne gruppe rækker det ikke, at rettighederne eksisterer på papiret. Adgangen til at klage fremhæves eksempelvis ofte som den væsentligste retssikkerhedsgaranti i et retssamfund. Men en klageadgang er i mange tilfælde ikke meget værd for de mest udsatte, som f.eks. står uden forsørgelsesgrundlag eller er blevet bortvist fra et behandlingstilbud med dokumenteret markant forøget risiko for at dø inden klagesagen er færdigbehandlet. De mest udsatte har sjældent et netværk at trække på under klagesagens gang og heller ingen forældre eller andre pårørende at blive forsørgt hos eller af. De Sociale Nævn har en sagsbehandlingstid på adskillige måneder, mens Patientklagenævnet kan bruge op imod et lille år.

Med hurtig intervention og direkte kontakt med de offentlige myndigheder kan det i mange tilfælde lykkes at opnå gode løsninger for den enkelte udsatte og ofte på meget kort tid. Erfaringerne fra det allerede eksisterende projekt Gadejuristen viser med al tydelighed, at der findes et stort behov for et juridisk rådgivningstilbud, der opererer på gadeplan.

Eksisterende erfaringer med netværks- og gadeplansrådgivning til de mest udsatte grupper

Gadejuristen driver et netværks- og gadeplansprojekt, som nu kører på 3. år. Projektet Gadejuristens Juridiske Førstehjælp kan betragtes som en særlig gren inden for retshjælp til socioøkonomisk dårligt stillede mennesker. Traditionel retshjælp forholder sig afventende og skal dermed opsøges, hvilket indebærer, at alene de mennesker, som selv er i stand til at definere

en (mulig) juridisk krænkelse og selv har ressourcerne til at opsøge retshjælp, får retshjælp. Gadejuristens Juridiske Førstehjælp er tilknyttet en »tærskelfri« organisation¹⁾, som under den udgående funktion i mødet og dialogen med de mest udsatte medbringer fagkompetencerne til at kunne bidrage med at identificere den enkeltes retshjælpsbehov. Gadejuristens Juridiske Retshjælp er utraditionel i den forstand, at mens traditionel retshjælp stort set udelukkende består af skriftlig sagsbehandling, tager Gadejuristen i langt de fleste sager enten på vegne af eller sammen med den udsatte straks kontakt med afgørelsesmyndigheden, får et møde i stand eller deltager som bisidder. Målet er at nå den hurtigst mulige løsning på den juridiske problemstilling.

På baggrund af flere års arbejde med udsatte grupper, herunder stofmisbrugere, hjemløse, psykisk syge, og gadeprostituerede, viser erfaringer fra projekt Gadejuristen bl.a., at mange har retshjælpsbehov, at stort set ingen kender deres rettigheder, og at så godt som ingen kan mobilisere de nødvendige ressourcer til at forfølge deres rettigheder, selv når de kender dem. Dertil kommer, at de udsatte grupper ikke anvender de etablerede retshjælpstiltag.

De retlige problemer, de mest udsatte har, er ofte af særdeles alvorlig karakter. De kan være helt uden eksistensgrundlag hverken kontanthjælp eller andet forsørgelsesgrundlag. En del løslades fra fængsler uden at have hverken tag over hovedet eller forsørgelse og uden at være blevet vejledt om muligheden for at søge engangsydelsen. Cirka halvdelen af de stofafhængige, som projektet har været i kontakt med på gadeplan, er ikke indskrevet i behandlingssystemet. Enten har de aldrig været det, har fået afslag på ønskede behandlingstilbud, eller også har de fået tilbud, som stiller krav til dem, som de ikke på nogen måde kan honorere.

Gadejuristen udfører alene udgående arbejde på gadeplan i København, men møder her udsatte fra hele landet og kontaktes herigennem af stofmisbrugere fra resten af landet. Erfaringerne viser, at behovet er stort på landsplan – især hvad angår stofmisbrugere.